

46.

A

BUDAPESTI FERENCZ JÓZSEF
ORSZÁGOS
RABBIKÉPZŐ-INTÉZET

ÉRTESITŐJE

AZ 1922/23. TANÉVRŐL.

BUDAPEST, 1923.
Neuwald Illés Utódai könyvnyomda
VIII. Üllői-ut 48.

46.

A

BUDAPESTI FERENCZ JÓZSEF

ORSZÁGOS

RABBIKÉPZŐ-INTÉZET

ÉRTESITŐJE

AZ 1922/23. TANÉVRŐL.

BUDAPEST, 1923.
Neuwald Illés Utódai könyvnyomda
VIII. Üllői-ut 48. ·

Eljöttek a megpróbáltatásnak napjai (Hósea IX, 7.). A most elmúlt iskolai évben a Gondviselés sokszorosan megpróbálta rabbiképzőnket, sokszorosan le is sujtott reá. Lesujtott tanári testületére, lesujtott vezérlő-bizottságára. Tanári testületünkől kidőlt *Dr. Bloch Henrik*, annak legrégebb tagja, intézetünk szinte egész eddigi történelének hatékony tényezője, kidőlt *Dr. Mangold Gyula*, intézetünknek hét évig volt iskolaorvosa és egészségtanára, s kidőlt, kutató erejének, alkotó vágyának teljességében *Dr. Venetianer Lajos*. *Dr. Venetianer Lajos* halála nemcsak a tanári karnak vesztesége, hanem a vezérlő-bizottságé is, melynek 1910. óta tagja volt. S ez a vezérlő-bizottságnak csak első vesztesége volt, de nem maradt az egyetlen. Elvesztette még *csepeli Weisz Manfréd bárót* és *Dr. Feleki Bélát*. Weisz Manfréd báró, magyar közgazdasági életünknek fölül nem mult alkotó ereje, az 1913/14. iskolai év óta volt tagja vezérlő-bizottságunknak, tekintélyét és idejét a mi intézetünk javára is fordítván. S nem csak idejéből áldozott. Áldozott növendékeink megélhetésének könnyítésére is, kikötvén, hogy ilyenkor neve nyilvánosságra ne jusson. *Dr. Feleki Béla* 1916/17. óta volt vezérlő-bizottságunknak tagja. *Dr. Feleki Béla* neve emlékezetes a magyar zsidó közművelődés történetében : ő hívta létre a zsidó fiugymnasiumot, amelyről ő előtte annyit gondolkodtak, s ő teremtette, ő varázsolta elő a zsidó leánygymnasiumot, amelyről előtte nem is gondolkodtak, — magyar zsidóságunknak két kimagasló kulturintézményét. Méltón foglalta el helyét a mi vezérlő-bizottságunkban. Emlékük él, emlékük áldott.

Dr. Venetianer Lajos.

Szül. Kecskeméten 1867. május 19-én, megh. Ujpesten 1922. november 25-én.

Dr. Venetianer Lajos sokszoros erős köteléssel kapcsolódik Rabbiképzőnkhez. Iskolánk nevelte őt példaadó magyar rabbivá, mint ilyen, helyet foglal intézetünk vezérő-bizottságában és tanári testületében; a zsidó tudományt pedig, melynek szolgálatjára Rabbiképzőnk hivatva van, nemcsak megismeri, hanem műveli és gyarapítja.

Papi kiképzését, kivéve a Boroszlóban töltött 1888/89. iskolai évet, véges-végig, 1881—1892-ig a mi Rabbiképzőnkön nyeri. Gyakorlati előkészületre néhány hónapra Szegedre megy Löw Immanuel mellé, aki úgy emlékezett meg róla, hogy „válogató izléssel, ragyogó tehetséggel egyetlen tanítványom az ősi derósó szellemének és alakjának ujrakeltésében.“ 1892—1895-ig a csurgói községnek rabbija, (egyideig egyuttal a csurgói ref. gymnasiumban a magyar és német nyelvnek is tanára). 1895—1896-ig a lugosi, 1896. óta mindhalálig az ujpesti községnek rabbija. Itt életre kelti a zsidó iskolát, megteremti a Közművelődési Kört, ujjászervezi a legényegyletet, megalkotja a leányegyletet, a Maszkil el Dalt s munkálkodik az Aggok házának megvalósításán, közjóléti és közművelődési intézményekkel neveli községét a zsidóságnak megismerésére és gyakorlására.

1910-ben lett a Rabbiképző-intézet vezérő-bizottságának, 1912-ben tanári testületének tagja. Nyomban új föladatokat is tűzött a növendékek kiképzése elé, új tárgyköröket is jelölt ki neki: az alsó fokon a rendszeres vallásoktatást, a felső tanfolyamban a zsidóság szervezetének, jogi helyzetének kérdéseit, a vallás-oktatás módszertanát. Egy évig (1913/14.) előadta a zsidók történetét is. Életének utolsó évében pedig Goldziher Ignác prof. dicső örökét vállalván, bemutatta a zsidóságnak mai vallásos fölfogását, valamint az előző korok vallásbölcseleti gondolatait. S növendékeinek nemcsak oktatója volt, hanem segítségre kész jóakórja, gondviselője. Megajándékozta őket könyvvel, enyhített nyomorúságukon. Megértéssel viseltetett gazdasági módjuk és lelki, értelmi szükségleteik iránt.

Tudományos munkásságának serénysége, kiterjedése és eredményessége bámulatba ejt. Bámulatba ejt kivált az a fürgeség, melylyel szomszéd vagy akár távolibb tudományterületeken is megotthonosodott. Korán megtanul assyrül s mindvégig kutatja az assyr-babyloniai-héber vallástörténelmi kapcsolatokat; megismerkedik a görög vallási mysteryumokkal, hogy megfigyelhesse azoknak hatását a jeruzsálemi templomi szokásokon; a keresztény liturgiában keresi a zsidó hagyományoknak nyomait; sőt elmélyed

az orvostudomány történetébe, vizsgálat alá vonja a legrégebb héber orvosi író, Aszaf Judaeust s — Löw Immanuel ítélete szerint — „az előtte teljesen idegen téren meglepő jártassággal adta közre fordításban az egész műnek bő kivonatát.“ Dolgozatai előtt megnyílnak az összes hazai zsidó folyóiratok és vállalatok, sőt a magyar protestáns theologiai folyóiratok is, a zsidó tudomány német közlönyei, valamint a külföldi nem zsidó szaklapok is, (Orientalistische Literaturzeitung, Zeitschrift der deutschen Morgenländischen Gesellschaft, Zeitschrift für Assyriologie.* Kiválóan finom érzéke volt Venetianer Lajosnak azon vallástudományi kérdések iránt, melyek a zsidóság erkölcsi tanításait, becsületét és érdemeit érintették. Még az iskolapadban ült, amikor már kézről kézre járt erkölcstörténeti dolgozata: „A felebaráti szeretet a zsidó etikában.“ Legszebb magyar könyve „A zsidóság eszméi és tanai.“ (Budapest, 1913), valamint legszebb német könyve: „Jüdisches im Christentum.“ (Frankfurt a/M. 1913.), pontosan megállapított tételes adatok gazdagságával, igazságával szemlélteti, hogy mind az, amit a mai legtisztultabb vallásos és erkölcsös fölfogás az emberiség büszkeségéül és áldásos vall, mindaz ott ragyog a zsidó irodalom kincses házában, csak föl kell tárnunk a közönség előtt. Utolsó nagy műve: „A magyar zsidóság története a honfoglalástól napjainkig,“ (Budapest, 1922.), arról van hivatva tudományos bizonyosságot tenni, hogy e honban a zsidóság a magyarsággal összeforrott ezredéves közművelődési, közgazdasági államfönntartó munkában.

Az erős köteléket, mely Venetianer Lajost a Rabbiképzőhöz kapcsolja, nem bírja széttépni a halál. Él a tudományának eredménye, él tanítványai hálájában, tanártársai becsülésében, a zsidóságnak és a tudománynak elismerésében az ő áldott emléke.

Dr. Bloch Henrik.

Született Herman-Mestecen Csehországban 1854. február 4-én, meghalt Budapesten 1923. március 6-án.

Dr. Bloch Henrikkel kidölt Rabbiképző-intézetünk tanári testületének oly tagja, ki intézetünk első dicső korának nemcsak szemlélője, tanuja, hanem osztályosa és munkása. Itt kezdte, itt végezte pályáját, ennek az iskolának szentelte életét.

A középiskolát Teschenben, főiskolai tanulmányait Bécsben végezte s itt avatták 1878-ban doctorrá. Csakhamar megjelenik

* Dr. Venetianer Lajos munkáinak és dolgozatainak gazdag jegyzékét összeállította Halpert Salamon hallgatónk a Magyar Zsidó Szemlében 1923., 6–10. l.

nagy tanulmánya: „Die Quellen des Flavius Josephus in seiner Archaeologie.“ (Leipzig, 1879.). Önálló könyvvel többé nem lépett a nyilvánosság elé, de egyre olvasott, egyre tanult. Olvasmányairól, tanulmányairól szorgalmasan beszámolt napilapokban (Pester Lloyd, Frankfurter Zeitung, Münchener Allgemeine Zeitung.) Történelmi tanulmányait közölte a magyar zsidó időszaki irodalom (Magyar Zsidó Szemle, IMIT Évkönyvei), a külföldi tudományos irodalom: Mitteilungen aus der historischen Litteratur (Berlin), Oesterreichische Wochenschrift für den Orient (Wien), Le moyen age (Paris).

Tanulmányainak befejeztével 1881-ben tanára lett Rabbiképzőknek, amelynek élén az ő hires atyja állott: Rabbi Bloch Mózes, intézetünknek első három évtizedén át nagytekintélyű elnöke. Itt tanítja haláláig a történelmet és a görög nyelvet, majd a németet is. Nagytudományu atyja mellett ott áll mint segítő társa az intézet ügyeinek vitelében; 1884/5, 1889/90, 1896/97-ben, majd 1900-tól 1916-ig megszakítás nélkül ő tanári karunknak jegyzője, ami pedig Rabbiképzőkben azt jelenti, hogy ő tartja fenn az érintkezést a tanügyi hatóságokkal, a vezérlő-bizottsággal, a növendékek szüleivel. Három évtizeden át ő a Rabbiképző jóléti intézményének, az Écz Chajjimnak irányítója, lelke. S micsoda lélek: merő jóindulat és megértés. Jóságos ajkáról sohasem szállt nyers, soha kemény szó az érzékeny tanulói sziv felé. Ő reá senkisémm emlékezik keserűséggel, de igen sok tanítványa hálával. Nagyhirű atyjáé mellett Dr. Bloch Henrik professzor neve is hozzáfórtott Rabbiképzők dicső multjához. Emlékét tiszteljük és áldjuk.

*

Dr. Venetianer Lajos temetése 1922. évi november hó 28-án ment végbe. Megjelent a vezérlő-bizottság elnöksége és a tanári kar. A Rabbiképző-intézet nevében Dr. Blau Lajos igazgató vett búcsut a felejtethetlen kartárstól.

1923. évi február hó 22-én gyászistentiszteletet tartottunk Venetianer Lajos emlékezetére. Az emlékbeszédet Dr. Heller Bernát mondta.

Dr. Bloch Henrik tanár temetése 1923. március hó 8-án volt. A tanári kar testületileg megjelent, ugyszintén a tanulóifjúság. Intézetünk nevében Dr. Heller Bernát tanár mondott beszédet.

Megalakulás.

Az 1922/23. tanévvel intézetünk működésének 46. esztendejét fejezte be.

A szept 1-én tartott alakuló értekezleten a tanári kar jegyzőnek *Dr. Klein Miksa* tanárt választotta meg és a tanári karnak a vezérlő-bizottságban való képviselővel az igazgató mellett *Dr. Dercsényi Móric* tanárt bízta meg.

A vezérlőbizottság új tagjai.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úr f. évi ápr. 3-án 34399/923 sz. a kelt rendeletével a következő urakat nevezte ki a vezérlőbizottság tagjaivá:

1. *Csepeli Weisz Alfonz* báró urat
2. *Dr. Lederer Sándor* urat, a pesti izr. hitk. elnökét
3. *Dr. Mahler Ede* egyetemi nyilv. rendes tanár urat
4. *Baracs Károly* udvari tanácsost, a budai izr. hitk. elnökét
5. *Kunfy Adolf* urat a IX. izr. községkerület elnökhelyettesét

(Kaposvár)

6. *Dr. Pfeiffer Fülöp* urat, a XII. izr. községkerületi elnökét
- (Győr)

Változások a tanári testületben.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 1922. évi szept. hó 2-án 118094/922 II. sz. a kelt rendeletével a vezérlő-bizottság előterjesztésére közölte, hogy *Magyarország kormányzója Ó Főméltósága Dr. Heller Bernátot*, a pesti izr. hitközség alapítványi főgimnáziumának igazgatóját, az országos rabbi-képző intézet felső folyamára rendes tanárrá kinevezni méltóztatott. *Dr. Heller Bernát*, intézetünk egykori kiváló növendéke a tanév elején elfoglalta állását. Személyében lelkes tanárt és jeles tudóst nyert intézetünk, ki tanszékét nagy elődeihez méltón tölti be.

Balogh Ármin tanár megrongált egészségének helyreállítása végett egész tanévben szabadságon volt. Helyettesítésével a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úr *Dr. Csetényi Imre* okl. középiskolai tanárt, valamint *Dr. Kohlbach Bertalan állami főgimnáziumi* tanárt bízta meg. A tanév vége felé saját kérelmére nyugdíjaztatása iránti lépések tételtek folyamatba.

A március hó 6-án elhunyt *Dr. Bloch Henrik* tanárt *Dr. Barta Mór* és *Dr. Endrei Gerson* áll. középiskolai tanárok intézetünk egykori növendékei, majd febr. 1-től az utóbbi lemondása után *Kertész Ármin* okl. középiskolai tanár helyettesítették.

Az 1922. évi nov. hó 25-én elhunyt *Dr. Venetianer Lajos* tanár úr által előadott vallásbölcselet tanításával a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úr *Dr. Hevesi Simon* főrabbit bízta meg, míg a vallástan tanítás módszertana előadásával *Dr. Weisz Miksa* rabbi bízott meg.

Érettségi vizsga.

A héber írásbeli érettségi vizsgálatot május hó 13-án, a szóbelit 14-én tartottuk meg. Az írásbeli vizsgálatok a gimnáziumi tárgyakból május hó 15., 16. és 17. napjain voltak, a szóbeli pedig június hó 4-én *Barthos Indár* állami főreáliskolai igazgató elnöklete alatt, kit a vallás- és közoktatásügyi min. úr önamagyméltósága a tankerületi igazgató úr helyettesítésével megbízott.

A lefolyt tanévben — jelölt hiányában — rabbiképesítő vizsgálatot nem tartottunk.

Régebbi tanítványaink közül *Dr. Schlesinger Sámuel* (előbb Monoron) Debrecenben, *Dr. Ellenbogen Ignác* (előbb vallás tanár Budapesten) Sümegen, *Dr. Pfeiffer Izsák* (előbb rabbi Pécssett) Monoron, *Dr. Wallenstein Zoltán* (előbb Komáromban) Pécssett főrabbi választattak meg.

Üdvözlések.

Sürgönyileg üdvözlöttük a *debreceni* izr. hitközséget *Dr. Schlesinger Sámuel* főrabbit beiktatása alkalmával valamint a *pécsi* izr. hitközséget *Dr. Wallenstein Zoltán* főrabbi beiktatása alkalmával.

Üdvözlöttük *Dr. Büchler Sándor* keszthelyi főrabbi urat papi működésének 25. évfordulóján, ugyancsak üdvözlöttük *Dr. Löwinger Adolf* szegedi rabbit és *Dr. Kecskeméti Ármin* makói főrabbit papi működésük 25. évfordulóján.

Átiratban üdvözlöttük *Dr. Mahler Ede* egyetemi ny. r. tanár urat tanári működésének negyedszázados jubileuma alkalmával, valamint a *budapesti ágostai hitv. evangélikus főgimnáziumot* fennállásának századik évfordulóján, melynek ünnepségén intézetünk testületileg is képviseltette magát.

Részvét.

Csepeli Weisz Manfréd báró és *Dr. Feleki Béla* vezérlőbizottsági tagok elhunytá alkalmából a gyászoló családokhoz részvétíratot intéztünk és a pesti izr. hitk. előjárósága által emlékükre rendezett gyászistentiszteleten a tanári kar képviseltette magát.

Részvétünket fejeztük ki az *óbudai* izr. hitközségnek, főrabbi-jának *Dr. Schreiber Ignác*nak dec. 6-án történt tragikus elhalálózása alkalmával. A tanári kar a temetésen valamint az óbudai izr. hitk. által rendezett gyászünnepélyen és sirkövatáson képviseltette magát.

Részvétünket fejeztük ki a bezdáni izr. hitközségnek fő-rabbija *Dr. Weisner Henrik* egykori növendékünk elhalálózása alkalmával.

Ünnepélyek.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi min. úr rendelete értelmében január hó 14-én *Pelófi ünnepet* rendeztünk a következő programmal:

Megnyitó, tartotta Dr. Heller Bernát tanár

Hiszkegy, énekelt az iskolai énekkar

Ünnepi beszéd, tartotta dr. Csetényi Imre tanár

Szavaltat: Fábián Tibor III. o. tanuló

Szózat, énekli az énekkar

Tanulmány Petőfiről, írta és felolvasta Günzler Péter V. o. tanuló.

Szavaltat: Vajda György I. o. tanuló

Himnusz, énekli az iskolai énekkar

Hazafias ünnepélyt rendeztünk még március hó 15-én.

Mielőtt rátérnénk egyéb jelenteni valónkra, ezuttal is le akarjuk róni a hála régi tartozását kormányhatóságunk, a *vallás- és közoktatásügyi magyar királyi minisztérium* iránt. Az időknél a magyarságra, a magyar iskolára, a magyar tanárookra nehezedő súlyát mi is fájdalmasan éreztük. De éreztük, hogy küzdelmeink, munkánk iránt kormányhatóságunk megértéssel, tetterre kész jóindulattal viseltetett. Ennek a jóindulatnak a most mult iskolai évben is nem egy bizonyosságát adta. Rabbiképzőknek épületét tetemes áldozatok árán tataroztatta, helyrehozatta. Más tekintetben is az anyagi lehetőségek szerint kielégítette az intézetnek személyi és dologi legközvetlenebb szükségleteit. Hálásan érezzük, hogy kulturánk legfőbb őrhelyén a valláserkölcsök élet, a hazafiasság és tudomány szolgálatában álló Rabbiképzőknek is jóakarólag gondját viselik.

A)

A Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet Vezérlőbizottsága:

Elnök: Dr. Mezey Ferenc, kir. tanácsos.

Budapesti tagok:

Adler Lajos.

Dr. *Bánóczy József*, az orsz. izr. tanítóképző igazgatója, a vezérlőbizottság előadója.

Dr. *Fischer Gyula*, a pesti izr. hitk. főrabbi.

Dr. *Hevesi Simon*, a pesti izr. hitk. főrabbi.

Dr. báró *Kohner Adolf*, udv. tan.

Dr. *Lederer Sándor*, a pesti izr. hitk. elnöke.

Dr. *Mahler Ede*, egyetemi nyilván. rendes tanár.

Dr. *Mezei Mór*, a magyarországi izr. orsz. irodájának elnöke.

tizzasülyi *Polnay Jenő*, v. miniszter, az Atlantica Trust elnöke.
Székely Ferenc, udv. tanácsos.
 csepeli *Weisz Alfonz*, báró, gyáros.

Vidéki tagok:

Baracs Károly, udv. tanácsos, a budai izr. hitk. elnöke.
 Dr. *Bernstein Béla*, főrabbi, Nyiregyháza.
 Dr. *Büchler Sándor*, főrabbi, Keszthely.
Freund József, ezidőszerint Szeged.
 Báró *Hatvany-Deutsch Béla*, Sárovar,
 Dr. *Hoffer Armin*, főrabbi, Veszprém.
 Dr. *Kecskeméti Ármin*, főrabbi, Makó.
 Dr. *Kecskeméti Lipót*, főrabbi Nagyvárad.
 Dr. *Kiss Arnold*, főrabbi, Buda.
Kunfy Adolf, a IX. izr. községkerület elnökhelyettese, Kaposvár.
 Dr. *Pfeiffer Fülöp*, a XII. izr. községkerület elnöke, Győr.
 enyingi *Wertheim Ármin* ker. elnök Székesfehérvár.

B)

A tanári kar tagjai:

Igazgató: **Dr. Blau Lajos.**

a) Theologiai tanárok:

- Dr. *Blau Lajos*, igazgató tanította a felső tanfolyamon a talmudot és a zsidók történetét.
 Dr. *Edelstein Bertalan*, budai főrabbi, óraadó tanár tanította az alsó tanf. A) csoportjában a talmud cursoriet és a B) csoportban a talmud statariet.
Feldmann Mózes, pesti rabbi óraadó tanár, tanította a felső tanfolyamon a szertartást és a decisori irodalmat.
 Dr. *Fischer Gyula*, pesti főrabbi, óraadó tanár, tanította a felső tanfolyamon a midrást és tartotta a német kollegiumot.
 Dr. *Heller Bernát*, rendes tanár, az intézet könyvtárosa, tanította a felső tanfolyamon a bibliai tudományokat és 1922. dec. 1-től a vallásbölcseleti olvasmányokat. Az alsó tanfolyam A) csoportjában a pentateuchust, a B) csoportban a prófétaikat és talmud cursoriet, továbbá az V. osztályban a németet.
 Dr. *Hevesi Simon*, pesti főrabbi óraadó tanár, tanította a felső tanfolyamon a homiletikát és 1922. dec. 1-től a vallásbölcsezetet.
 Dr. *Klein Miksa*, rendes tanár, intézeti jegyző, tanította az alsó tanfolyam A) csoportjában a talmud statariet, hagiographát, a héber nyelvtant, a B) csoportban a pentateuchust, továbbá a II—V. osztályokban a zsidók történetét.

Dr. *Weisz Miksa*, pesti rabbi, óraadó tanár, tanította a felső tanfolyamon a héber stílusgyakorlatokat és 1922. dec. 1-től a hitoktatás módszertanát.

b) Gimnáziumi tanárok :

Balogh Ármin, rendes tanár (egész tanévben szabadságon volt).
Helyettesítették : Dr. *Csetényi Imre* okl. középiskolai tanár és Dr. *Kohlbach Bertalan* áll. főgimnáziumi tanárok.

Az évközben elhunyt Dr. *Bloch Henrik* tanár urat helyettesítették
Dr. *Barta Mór* áll. főreáliskolai- és *Kertész Ármin* okl. középiskolai tanár.

Dr. *Dercsényi Móric*, rendes tanár, tanította a latin nyelvet az I. és V. osztályban, a görögöt az I., III., IV. és V. osztályban.

Hausbrunner Vilmos, tanította a számtant, természetrajzot és természettant az összes osztályokban ; a fizikai szertár öre.

*

Lazarus Adolf, a pesti izr. hitközség főkantora, tanította az éneket az összes osztályokban.

Dr. *Reich Lajos*, orvos, tanította az egészségtant a IV. osztályban.
Dückstein Zoltán, tanította a tornát az összes osztályokban.

Altisztek:

Müller András műszaki altiszt.

Hardy Jenő kezelő altiszt.

C)

A hallgatók és tanulók névjegyzéke. ,

Azon tanulók, kiknek neve csillaggal van jelölve, az iskolaév közben kimaradtak.

A felső tanfolyam hallgatói :

N é v	Születési hely	Évfolyam
Bendetz Móricz*	Mád (Zemplén megye)	II.
Benoschofski Imre	Budapest	I.
Braunstein Jakab*	Iszka (Máramaros megye)	I.
Frenkel Dezső	Tasnád (Szilágy)	II.
Frenkel Jenő	Tasnád (Szilágy)	II.
Friedmann Dénes	Budapest	II.
Halpert Salamon	Nagyszöllös	I.
Kohn Zoltán	Budapest	II.
Rosenwasser Emánuel	Krakó	III.
Sándor Illés	Budapest	III.
Schleifer Jenő*	Zwerzynek	I.
Schwarcz Jakab	Budapest	II.
Schwarcz Mór	Budapest	III.
Waldmann Ernő	Bátorkeszi (Esztergom)	I.
Weisz Lajos	Napagedl (Morvaország)	IV.

Az alsó tanfolyam tanulói :

N é v	Születési hely	Osztály
Bein Endre	Mátészalka	I.
Berg József	Kónyár (Bihar megye)	I.
Berkovits József	Csécse (Nógrád megye)	I.
Durchschlag Pinkász	Felsőcsébény (Zemplén megye)	II.
Durchschlag Nándor	Pusztá-Terem (Szatmár megye)	I.
Fábián Dénes	Nyiregyháza	I.
Fábián Tibor	Nyiregyháza	III.
Feldmár Ernő*	Komáromszentpéter	IV.
Fodor László	Budapest	III.
Frenkel Ernő	Tasnád	III.
Friedmann Jenő	Tolcsva (Zemplén megye)	I.
Grün Albert	Borosujfalu (Kolozs megye)	II.
Günczler Péter	Erdőbénye (Zemplén megye)	V.
Herskovits Fábián	Budapest	II.
Hirschler Pál	Nagykanizsa	III.
Klein Andor	Budapest	III.
Klein József	Hajdudorog	II.
Krémer Móric	Vásárosnamény (Bereg megye)	I.
Lanxner Dávid	Gödemesterháza (Maros-Torda megye)	IV.
Lányi György	Budapest	I.
Lindenfeld Sándor	Budapest	II.
Lövy Aladár	Hajduhadház	II.
Lövinger Sámuel	Debrecen	II.
Mandel Miklós	Ercsi (Fejér megye)	VI.
Mandel Sándor	Ercsi (Fejér megye)	III.
Nemes Béla	Ujpest	II.
Páhmer Mór	Tolcsva (Zemplén megye)	II.
Pászternák Miksa	Kassa	II.
Rácz Zoltán	Gyöngyös	II.
Róth Emil	Kunszentmárton	II.
Schächter László	Vulkán (Hunyad megye)	I.
Schulcz Dávid	Negyed (Nyitra megye)	I.
Schulcz Fülöp	Negyed (Nyitra megye)	III.
Szender József	Hajdudorog	I.
Tennen Béla	Kalocsa	I.
Tisch Jenő	Kunszentmárton	I.
Vajda György	Budapest	I.
Wax Bernát	Gellénfalva (Nyitra megye)	II.
Wohl László	Tolcsva (Zemplén megye)	I.

D)

1. Az alsó tanfolyam tanulójának előmenetele.

Osztály	Jetes	Jó	Elégséges	Javító vizsga 1 tárgyból	Javító vizsga 2 tárgyból	Osztály ismétlés	Összesen
I.	—	4	6	5	—	—	15
II.	1	4	7	1	—	—	13
III.	1	5	—	1	—	1	8
IV.	—	—	1	—	—	—	1
V.	—	1	—	—	—	—	1
Összesen	2	14	14	7	—	1	38

2. A tanulók anyanyelve. Magyar : 38.

3. A tanulók nyelvismerete : Csak magyarul beszél 34, németül is 2, franciául 1, románul 1.

E)

Könyvtár.

Könyvtárunk az 1922/23. iskolai évben 189 művel, 287 kötetel gyarapodott. Vétel útján szereztünk 57 művet, 87 kötetet. Ajándék útján 132 művet, 200 kötetet. Könyvtárunk gyarapításához hozzájárultak s köszönetünkre rászolgáltak :

- Dr. Bánóczi József (Budapest).
- Bayerische Akademie der Wissenschaften (München).
- Dr. Bernáth Miklós (Budapest).
- Dr. Blau Lajos (Budapest).
- Dr. Borsodi József (Kecskemét).
- Braun Izrael Chajjim (Budapest).
- Buttenwieser Mózes (Cincinnati).
- Dr. Büchler Adolf (London).
- Central Conference of American Rabbis (New-York).
- Dropsie College (Philadelphia).
- Ehrenreich Chajjim (Nagykároly).
- Eisenberger Géza (Tapolca).
- Fodor László (Budapest).
- Dr. Frenkel Bernát (Budapest).
- Friedmann Hillel (Szarvas).
- Dr. Gábor Ignác (Budapest).
- Dr. Guttmann Simon (Abony).
- Halpert Salamon (Budapest).
- Heidelbergi egyetem (Heidelberg).
- Hochschule für die Wissenschaft des Judentums (Berlin).

Jews' College (London).
 Jewish Historical Society of England (London).
 Jewish Theological Seminary (New-York).
 Katzburg-nyomda (Budapest).
 Dr. Kecskeméti Lipót (Nagyvárad).
 Dr. Krausz Sámuel (Bécs).
 Levinthal Izrael Herbert (New-York).
 Dr. Lőw Immánuel (Szeged).
 Dr. Molnár Ernő (Budapest).
 Molnár Ármin (Budapest).
 Dr. Mezey Ferenc (Budapest).
 Neuwald-nyomda (Budapest).
 Niedermann Mór (Nagybecskerek).
 OMIKE (Budapest).
 Dr. Patai József (Budapest).
 Dr. Perles Félix (Königsberg).
 özv. Dr. Rosenberg Samuné (Baja).
 Szabó Józsefné (Budapest).
 Sándor Illés (Budapest).
 Simonsen Dávid (Kopenhága).
 Société des Études Juives (Páris).
 Weisz Géza (Budapest).
 Dr. Weisz Miksa (Budapest).
 Dr. Wolf József (Budapest).
 Zeitlin Solomon (Philadelphia).
 Ziegler Ignác (Karlsbad).

Hálásan kell megemlékeznünk könyvtárunk egy nevezetes vendégéről, önmegtagadó munkásáról. Dr. Porges Nathan professor ur, volt lipcsei rabbi, másfél héten keresztül átvizsgálta, osztályozta kéziratainkat, incunabulumainkat, régi nyomtatványainkat; nem egy kéziratunkat fáradtságos munkával helyreállította. Avatott, serény, segítő tevékenységével rászolgált könyvtárunk hálájára.

A *Joint distribution committee*, mely más vonatkozásokban is gyámolította intézetünket, dr. Mezey Ferenc elnök után a könyvtár általános szükségleteire 100.000 koronát, apróbb fedezetlen szükségleteire 4200 koronát, könyvtári állványokra 147.000 koronát engedélyezett. Ez utóbbi segítség a könyvtár rendes elhelyezkedése körül régen érzett hiányt pótolta, amiről amerikai testvéreink iránt érzett hálával emlékezünk meg.

A Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet felső tanfolyamán az elmúlt tanévben a következő előadások tartottak:

Szentírasmagyarázat Cefanja Chaggai, Zecharja, Maleáchi Dániel.
 Krónikák könyve (összehasonlítólág). Heti 2 óra. Tanár:
 Heller Sámuel ben Méir (Rasbam)
Exegetikus olvasmányok Ábrahám ibn Ezra Genes. I—VI. Genesis
 XXXVII, XLVII—L. Heti 1 óra. Tanár ugyanaz.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

A midrás irodalom története. A tannaitikus midrás (a második félévben) heti 1 óra. Tanár ugyanaz.

Talmud statarie: Jebámóth 87—97. 5 óra hetenként. Tanár: *Blau.*

Talmud cursorie: Nedárim 2—34. 3 óra hetenként. Tanár: *Heller.*

Sulchán Áruç: Jóre Dea ה' שהימה és ה' מריפות első 5. fejezetét 3 óra hetenként. Tanár: *Feldmann.*

Decisorok: Túr Orach Chajimból, a Chanukka, Purim, Peszach és Szukkóth törvényeit, 1 óra hetenként. Ugyanaz.

Héber stílus-gyakorlatok: Héber okiratok, bizonyítványok és a praktikus életben igényelt iratok, régi sírfeliratok. Luzzato válogatott levelei, hetenként 1 óra. Tanár: *Weisz.*

Midrás: Kohelet rabba. Az eredeti szöveget a targummal és a LXX-val heti 1 óra. Tanár: *Fischer.*

Zsidók története: Az ámorák kora 200—500-ig 2 óra hetenként. Tanár: *Blau.*

Történelmi gyakorlatok: Serira Gáón levele heti 1 óra. Tanár: ugyanaz.

Vallásbölcshészet: Filozófiai alapfogalmak és alapproblémák. A substantia fogalom története a jelenkorig. Az energetikus világ-magyarázat. A filozófiai fogalomalkotás az ismeretkritika megvilágításában. A kategóriák és a velük kapcsolatos ismerettani problémák. A causalis és teleologikus létmagyarázat jelentősége. A mozgás problémája. Az organikus élet problémája 2 óra hetenként. Tanár: *Hevesi.*

Vallásbölcshészeti olvasmányok: Maimuni Móreh. A II. és III. könyvből 1 óra hetenként. Tanár: *Heller.*

Homiletika: Magyar és német hitszónoklati gyakorlatok. 1 óra hetenként. Tanár: *Hevesi.*

A vallásoktatás módszertana: heti 1 óra. Tanár: *Weisz.*

Németgyakorlatok: Samson Rafael Hirsch 1. Gemeindeorganisation. 2. der Sabbat, heti 2 óra. Tanár: *Fischer.*

A theologiai oktatás átnézete az alsó tanfolyamban.

- Szentírás:* A) csoport. Mózes II. 1—26, 31—34. 2 óra hetenként. Tanár: *Heller.* B) csoport Mózes V. k. 1—23. fej. és a mindenkori hetiszakasz Rásival. heti 3 óra. Tanár: *Klein.*
- Szentírás:* A) A zsoltárok könyve 1—32. fej. 2 óra hetenként. Sámuel I. könyve. 1 óra hetenként. Tanár: *Klein.* B) csoport Hósea, Ámosz, Óbadja, Jóna, Micha, Nachum. 3 óra hetenként. Tanár: *Heller.*
- Talmud statarie.* A) csoport: Baba Mezia 83—103. Heti 5 óra. Tanár: *Klein.* B) csoport: Peszáchim összes misnák. Továbbá 21a—31b, 35a—38b, 87ab, 116a—119b. Tanár: *Edelstein.*

4. *Talmud cursorie*: A) csoport: Berákhóth összes misnái, 26—34, 45—54. I. Heti 3 óra. Tanár ugyanaz. B) csoport: Áboda Zára 1—18. Heti 3 óra. Tanár: *Heller*.
5. *Héber nyelvtan*: I. oszt. Alaktan. Igeragozás. II. oszt. Nomen. Mondattan 1—1 óra hetenkint. Tanár: *Klein*.
6. *Zsidók története*. II—III. oszt. A legrégebbi időktől a makkabeusok koráig. Tanár: *Klein*. IV—V. oszt. 1492-től a jelenkorig. 1—1 óra hetenkint. Tanár: ugyanaz.
7. Rendszeres vallástan az V. osztályban. Heti 1 óra. Tanár: *Klein*.

A templomi bevételek és kiadások.

Bevételek:

Maradvány az 1921/22. tanévről...	K	9.113
Templomülésekből befolyt	K	102.850
Istentiszteleti adományok	K	54.400
A מתו במתן perselyből	K	448

Kiadások:

Templomi személyzet és énekkar...	K	36.500
Templomi felszerelések (tóramutató, talisz)	K	19.500
Ethrog és lulab...	K	5.000
Tórajavítás	K	2.000
Incasso	K	2.690
Requiem-költség	K	2.050
Apróbb kiadások	K	2.615
Schlesinger József számlája (talmud)	K	15.070
Összesen	K	85.525
Bevételek	K	166.811
Kiadások	K	85.525
Marad	K	81.286

Csak a nagyobb adakozók neveit közölhetjük, a kisebb adományokat helyszüke miatt nem részletezhetjük. A segélyezésre szánt és különböző forrásokból eredő összegek mellett a rendszeres segélyakció kifejtésének eddig nehézségei voltak. Reméljük, hogy e téren — kivált ha a Freund József és neje-féle alapítványi ház lakásainak felszabadulása megtörténik — a vezérlő-bizottság erre vonatkozó programja megvalósítható lesz. Fogadják az összes nemeslelkű adakozók e helyen is hálás köszönetünket.

Adományok.

Hálás köszönetet mondunk e helyen mindazoknak, kik adományaikkal lehetővé tették, hogy növendékeinket e sulyos időben is elláthattuk. Hálánk és köszönetünk szól elsősorban Dr. *Mezey Ferenc* kir. tan. vezérlőbizottsági elnök urnak, ki a Joint distr. committee által adott segélyalapról a növendékek ebéd és vacsora-ellátását biztosította és havi lakbérsegélyeket rendszeresen nyújtott tanulóinknak, továbbá az Omike elnökségének, mely ez évben növendékeink közül 15 tanulóknak adott ingyen ebédet. A reggeli-ellátás és a segélyezések kimutatása az *Écz Chájim* elszámolás megfelelő helyén található, mindazonáltal az American J. D. C. mellett külön kiemeljük itt a következő nagyobb adományokat:

Az Orsz. magyar izr. ösztöndíjgyűlés 10 hallgatónak jutott 3000—3000 koronás ösztöndíjat.

Az ujbpesti izr. hitközség 50.000 kor. az 1922/23. tanévre.

Fischer Géza vezérigazgató ur Dr. Klein Miksa tanár utján a tanulók reggelijére 45.000 korona.

Stux Károly gyűjtése Dr. Dercsényi Móric tanár utján: 33.000 kor.

Dr. Wallenstein Zoltán főrabbi: 30.000 kor.

Budai izr. hitközség 15.000 korona.

Dr. Friedmann Dávid főrabbi ur Zsolna 21.600 korona.

Az V. ker. templomegyesület, Dr. Weisz Sámuel rabbi utján, 15.000 korona.

Amerikai névtelen adakozó ifj. Dr. Glass Izor kir. tan. ur utján 50.000 korona.

Vágó Márton ur havi hozzájárulása a tanulók reggelijéhez 2500 korona.

„*Dr. Fischer Gyula* főrabbi“-segélyalapból 25.000 korona.

Az *Egyenlőség* szerkesztősége utján 12.070 korona.

A *pesti izr. hitközségtől*, mint a templomaiban intézetünk számára befolyt adomány 200.404 korona.

A *Pester Lloyd* utján 13.300 korona.

Dick Manó ur 12.000 kor., *Illés Kálmán* ur 11.300, *Dr. Bein Kornél* ur 50.000 korona. *Blücher József* főtanácsos utján 20.000 kor. ösztöndíjakra, *Acél Gézáné* úrnő gyűjtése 12.000 korona.

Dr. Junger Mózes főrabbi ur gyűjtése 10.000 korona.

Az *Écz Chájim* Egylet zárszámadásait nem közölhetjük, mivel a pénztáros huzamosabb ideje súlyos betegségben lévén, nem készíthette el.

jának zárszámadása 1922. dec. 31-én.

Fedezet.

F. szám	Kelet	T É T E L	Ö s s z e g	
			korona	f
		Országos izr. iskolaalap hozzájárulásai :		
1	febr. 13.	1922-23. tanév I. felére — — — 5.000 K		
2	szept. 13.	1922-23. tanév II. felére — — — <u>5.000 K</u>	10.000	—
		A Boschán-alap hozzájárulása — — — —	33.000	—
		A pesti izr. hitk. hozzájárulása — — — —	2.000	—
		Adományok :		
5	jan. 24.	a kunszentmiklósi izr. hitközségtől 200 K		
5	márc. 9.	a szekszárdi " " " " 1.000		
7	okt. 25.	Halász Kálmántól " " " " 2.000 "		
8	"	Dorner Bélától " " " " 1.000 "		
9	"	Vermes Oszkártól " " " " 1.000 "		
10	"	Dick Manótól " " " " 3.000 "		
11	"	Dr. Blau Lajostól " " " " 500 "		
12	"	Dr. Mezey Ferencztől " " " " 1.000 "		
13	"	Dr. Heller Bernáttól " " " " 200 "		
14	"	Bátori Armintól " " " " 100 "		
15	"	Fekete Jenőtől " " " " <u>200 "</u>	10.200	—
		Folyószámla kamatok:		
16	jun. 30.	1922. I. félévi kamatokért — — — 1.135 K		
17	dec. 31.	1922. II. " " " " <u>1.117 "</u>	2 252	—
		Kamatszelvények :		
18	jan. 16.	24.000 K 5 ¹ / ₂ % márc. hadik. szelv. 658 K		
19	" 16.	32.000 K 6% máj. " " 957 "		
20	ápr. 15.	24.000 K 5 ¹ / ₂ % márc. " " 658 "		
21	jun. 2.	32.000 K 6% máj. " " 952 "		
22	szept. 13.	24.000 K 5 ¹ / ₂ % márc. " " 658 "		
23	nov. 24.	32.000 K 6% máj. " " <u>955 "</u>	4.838	—
		Államsegélyek :		
24	febr. 4.	1919., 1920. évekre á — — — 2.000 K	4.000	—
			66.290	—

Budapest, 1923. május 26.

Dr. Mezey Ferencz s. k.
elnök.

Vagyon.

Az orsz. rabbiképző intézet menzá alap-

F. szám	T É T E L	Ö s s z e g	
		korona	f
1	A pesti magy. ker. bank folyószámlán : 1921. évi Rk/7491. sz. felterjesztésünk és a bank kivonata szerint 112.570 K Gomperz Róza hagyatéka — 2.000 „ <u>114.570 K</u> Szükséglet és fedezet kimutatásunk szerint 1922. évi kezelési felesleg ... — — — — — <u>46.130 K</u>	160.700	—
2	A menza alapjához tartozó értékpapírok a) 1914. évi I. 6% hadik. 80% 32.000 K b) 5½% VIII. hadik. 80% — — 24 000 „ Pesti chevra kadisa tisztviselőinek alapítványa elhelyezve az angol magyar banknál 6558. számú betéti könyvön — — — 1.000 „ kamatok — — — — — 141.20 K	56.000	—
4	Az országos izr. tanítóképző intézet internátusi alapjából tévesen felvett összeg — — — — — 6.000 K	6.000	—
		<u>233.841</u>	<u>20</u>

Fenti vagyonkimutatás szerint a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank adásunkkal egyező lévén e szám-

Kelt Budapest, 1923. évi

Dr. Mezey

jának mérlegszámlája 1922. december 31-én.

Teher.

F. szám	T É T E L	Ö s s z e g	
		korona	f
1	Az országos izr. tanítóképző intézet internátusi alapjának visszatérítendő összeg	6.000	—
2	A pesti chevra kadisa tisztviselőinek alapítványa elhelyezve az angol osztr. banknál takarékbetéti könyvön — — —	1.141	20
3	Gomperz Róza hagyatéka : folyószámlán a kereskedelmi banknál — ...	2.000	—
4	A menza tiszta vagyona 1922. dec. 31-én	214.700	—
		223.841	20

terézvárosi fiókjánál folyószámlán kezelt 160.700 K., mely zárszámadásunk helyességét bizonyítja.

május hó 25-én.

Ferencz s. k. elnök.